

Către: Guvernul României, cabinetul Prim-Ministrului
Doamna Prim-Ministru Viorica Vasilica Dăncilă

Către: Ministerul Culturii și Identității Naționale
Domnul Ministru George Ivașcu

În copie: Oficiul Român pentru Drepturile de autor
Domnul Director General Doru Adrian Păunescu

Reprezentanța Comisiei Europene în România
Excelența sa Doamna Ambasador Luminița Teodora Odobescu, Reprezentantul
Permanent al României pe lângă Uniunea Europeană

SCRISOARE DESCHISĂ

Referitor la: Retragerea susținerii Proiectului de directivă privind modificarea drepturilor de autor

**Stimată Doamnă Prim-Ministru,
Stimate Domnule Ministru al Culturii și Identității Naționale,
Stimate Domnule Director General al Oficiului Român pentru Drepturile de autor,
Stimată Doamnă Ambasador,**

În contextul negocierilor în cadrul reuniunilor trilaterale dintre Parlamentul European, Consiliul Uniunii Europene și Comisia Europeană cu privire la Propunerea de Directivă privind modificarea drepturilor de autor în Uniunea Europeană (Propunere de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind dreptul de autor pe piața unică digitală COM/2016/0593 final - 2016/0280 (COD), în continuare Directiva Copyright),

Ținând cont că România va prelua Președinția Consiliului Uniunii Europene la 1 ianuarie 2019, iar poziția României față de acest dosar trebuie să fie fermă în sensul alinierii tuturor propunerilor legislative pentru îndeplinirea Agendei Digitale 2020,

Analizând în detaliu propunerea de directivă privind modificarea drepturilor de autor în Uniunea Europeană,

Solicităm Guvernului României următoarele:

- 1. Revizuirea mandatului de negociere asupra textului propunerii de directivă în sensul retragerii susținerii pentru propunerea de directivă în forma actuală**
- 2. Asumarea unei poziții clare în blocul de opoziție format din Germania, Belgia, Olanda, Finlanda, Slovenia și Italia, care solicită renegocierea articolelor sensibile din propunerea de directivă**
- 3. Adoptarea unei poziții ferme împotriva articolelor 11 și 13 din propunerea de directivă**

În cele ce urmează, vom detalia motivele care au stat la baza solicitărilor noastre:

1. Articolul 13, care practic forțează o redefinirea regimului juridic al Directivei privind comerțul electronic pentru platformele online în ceea ce privește opere protejate de drepturi de autor, poate duce la încălcarea libertății de exprimare pe Internet, forțând platformele online să apeleze la sisteme de filtrare a conținutului comparabile cu instrumentele de cenzură

Articolul 13 din propunerea de directivă pentru modificarea regimului drepturilor de autor reinterpretează regimul actual al Directivei privind comerțul electronic ce poate avea ca efect direct implementarea de filtre de conținut. Conform prevederilor acestui articol, platformelor online le revine responsabilitatea pentru tot conținutul încărcat pe paginile lor. Deoarece din punct de vedere tehnic nu este posibilă prevenirea disponibilității anumitor materiale fără a scana tot conținutul, modul în care platformele vor putea asigura legalitatea conținutului postat pe site-urile lor va fi instalarea unor filtre pentru verificarea legalității conținutului înainte de încărcare. Singura modalitate în care platformele pot gestiona conținutul digital de care vor fi responsabile este de a crea filtre care să proceseze în mod automat conținutul.

Astfel, odată ce platformele însele creează și implementează aceste filtre, ele automat devin și judecători și cenzori ai informației încărcate pe site-urile lor, ajungând să decidă care tip de conținut este legal și care nu, ceea ce poate duce la o cenzură necontrolată a conținutului. Filtrele de conținut nu vor putea identifica dacă o operă a fost folosită pentru a realiza o parodie sau caricatură (sau când se încadrează într-o altă excepție juridică de la regimul de protecție), când au fost folosite opere cu licență ce permite folosirea materialelor sau când opera este în domeniul public.

Amintim în acest sens **decizia Curții de Justiție a Uniunii Europene** în cazul *Scarlet vs. Sabam*, care afirmă că **filtrele generale obligatorii de conținut protejat de drepturi de autor, puse pentru a detecta posibile încălcări de drepturi de proprietate intelectuală, reprezintă o încălcare a Cartei Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene**. Sistemele de filtrare a conținutului sunt susceptibile de a deveni un instrument de control și cenzură în masă, concentrând această putere în mâinile câtorva platforme mari și întărindu-le poziția dominantă pe piață. Acest fapt ar trebui să-i pună pe gânduri pe toți decidenții politici, deoarece Internetul, fiind un spațiu public, trebuie să fie un loc unde orice punct de vedere poate fi exprimat în egală măsură, iar **accesul la informație și distribuirea de conținut nu ar trebui să fie restricționată de interese private neclare**. România este profund interesată de găsirea de soluții de respectare a drepturilor de proprietate intelectuală a autorilor și remunerare corectă a acestora,, însă ceea ce Directiva propune nu reprezintă în niciun caz o soluție viabilă și poate limita dreptul autorilor la comunicarea publică a unor opere derivate sau care folosesc în mod legitim conținut protejat.

Nu în ultimul rând, forma actuală a articolului 13 contravine principiului inovării la nivelul pieței digitale, deoarece doar firmele mari, care au resurse mult mai vaste la dispoziție, își vor putea permite implementarea tehnologiei de filtrare de conținut, pe când firmele mici vor fi împovărate.

2. Articolul 11, prin crearea unui nou drept pentru editorii de presă, poate duce la încălcarea dreptului de liber acces la informație în special și a dreptului la liberă exprimare în general și poate avantaja platformele de *fake news*

Articolul 11 din propunerea de directivă creează un nou drept pentru titularii de drepturi (editorii de presă), similar „taxei pe link” din Germania și Spania, prin care editorii aceștia pot cere remunerații pentru „*utilizări online ale publicațiilor lor de către furnizorii de servicii ale societății informaționale*”. Propunerea nu clarifică ce înseamnă aceste utilizări online, este făcută în lipsa unor studii care să demonstreze că acest nou drept este necesar și nu demonstrează de ce regimul actual nu este suficient.

De asemenea, rețelele de socializare, blogurile, publicațiile independente și site-urile web folosite de sute de milioane de oameni ar putea fi afectate, iar site-urile care pun în circulație informații neadevărate în scopul de a induce în eroare, de a determina anumite comportamente sau simpatii (*fake news*) vor fi avantajate. În cadrul unui sistem în care editorilor li se acordă un drept suplimentar pentru a permite sau nu „*utilizări online ale publicațiilor lor de către furnizorii de servicii ale societății informaționale*”, acei editori ar putea să pretindă taxe inclusiv de la site-urile de rețele sociale, iar acestea ar putea transfera indirect acel cost utilizatorilor lor. De altfel, editorii vor putea alege în privința rezultatelor care le vor fi afișate utilizatorilor de către serviciile societății informaționale precum cele de agregare de conținut, în funcție de înțelegerile plătite sau gratuite pe care le vor face aceste terțe părți. Aceste înțelegeri ar putea duce la perpetuarea de *fake news*, deoarece o redacție care produce acest gen de știri nu va cere furnizorilor de servicii ale societății informaționale taxe pentru preluarea informațiilor, scopul acesteia fiind distribuirea cât mai largă a știrilor, iar platformele oneste vor fi defavorizate.

Efectele negative ale unei astfel de prevederi pot fi observate în Spania și Germania, unde au fost deja aplicate. Introducerea unei astfel de prevederi în Spania a cauzat, în special micilor editori, pierderi de până la 14% din traficul lor web. Din punct de vedere financiar, se estimează că aceasta ar costa industria de știri spaniole 10 milioane de euro pe an, iar costurile pentru consumatori cauzate de introducerea „taxei pe link” a fost de 1,85 miliarde de euro pe an. Similar, în Germania, o astfel de prevedere a creat drepturi care concurează cu drepturile autorilor și jurnaliștilor, cărora le pot fi reduse veniturile. Astfel, sindicatele jurnaliștilor din Germania se opun creării unui nou drept pentru editori. Mai mult, un studiu realizat de Centrul Comun de Cercetare al Comisiei Europene asupra aplicării unei legislații asemănătoare în Germania și Spania, arată că editorii nu au putut monetiza noul drept și că în realitate aceștia beneficiază de pe urma serviciilor societății informaționale, în special cele de agregare de conținut.

Costul mai mare, definirea foarte largă a acestui drept și aplicarea acestuia prin intermediul organismelor de gestiune colectivă reprezintă un factor de descurajare insurmontabil pentru start-up-urile europene. Aceste îngrijorări au fost evidențiate de peste 60 de start-up-uri europene. În Spania, mai multe site-uri mari și mici au fost închise ca răspuns la adoptarea noilor drepturi ale editorilor. În plus față de Google News, acestea au inclus servicii locale. În Germania, un număr de companii inovatoare și-au limitat semnificativ activitățile sau chiar le-au oprit.

3. Prevederile articolelor 3 și 4 sunt în contradicție cu obiectivele strategice ale României în domeniul educației

Articolul 3 poate avea implicații grave în special în domeniul cercetării, limitând unor categorii de utilizatori de conținut digital accesul la informații care le-ar servi activităților de cercetare. Deși a fost introdusă posibilitatea ca, pe lângă „instituțiile de cercetare”, și instituțiile de patrimoniu să desfășoare activități de extragere și exploatare a datelor în „scopul activităților de cercetare”, în continuare considerăm această excepție drept limitativă pentru multe alte categorii de utilizatori de conținut digital – cum ar fi cercetători independenți, jurnaliști, biblioteci, companii private sau simpli entuziaști care doresc să testeze modul în care funcționează „big data” sau sistemele de inteligență artificială, dar nu vor putea accesa în mod legal aceste date.

În ceea ce privește prevederile articolului 4, acestea încalcă principiul educației deschise, prin propunerea unei excepții pentru mediul educațional care restrânge dreptul de folosire a materialelor protejate de drepturi de autor doar în scopul de ilustrare. Mai mult, articolul limitează modalitatea de transmitere a materialelor ilustrate doar la laboratoare de calculatoare sau prin conexiuni la care au acces doar elevii sau studenții și cadrele didactice ale instituției de învățământ, dezavantajând orice măsură de educație promovată prin metode digitale de către platforme terțiare. Profesorii nu vor putea desfășura activități educaționale în alte unități, cum ar fi bibliotecile și muzeele, și nu vor putea folosi mijloace moderne de comunicare, cum ar fi e-mail-urile și aplicațiile de tip *cloud*. Considerăm că această restrângere a utilizării de opere protejate pentru zona educațională digitală încalcă inclusiv principiul educației deschise susținute public de către Comisia Europeană și nu ține cont de realitățile educației de astăzi.

Constatăm deci că, deși intenția a fost crearea unui cadru legal modern în ceea ce privește drepturile de autor, nici varianta inițială de text propusă de Comisia Europeană și nici forma votată la data de 12 septembrie 2018 de Parlamentul European nu servesc scopului final al unei piețe digitale unice, definită de accesul liber la informație, protecția autorilor și a utilizatorilor, încurajarea tehnologiilor digitale inovative și a unei viziuni inovatoare privind drepturile de autor. Mai grav, anumite prevederi nu iau în considerare deciziile Curții de Justiție a Uniunii Europene. De aceea, în special articolele 11 și 13 au provocat un val puternic de opoziție din partea societății civile, a pionierilor Internetului, a mediului academic, precum și a Raportorului Special al ONU pentru promovarea și protecția dreptului la libertate de opinie și de exprimare.

Spațiul online a fost întotdeauna un sistem dinamic, care s-a reglat singur și a evoluat odată cu tehnologia și cu nevoile oamenilor și ale pieței. Recunoaștem că este nevoie de o reglementare a traficului online, însă aceasta trebuie să țină cont de celelalte drepturi și libertăți și să fie în conformitate cu nevoile actualizate ale publicului. O intervenție atât de brutală asupra libertăților deja existente în spațiul online, la care se opun un număr ridicat de factori implicați, în special firme aflate la începutul activității, pentru care aceste prevederi constituie bariere la intrarea pe piață, nu poate avea efecte de bun augur pentru nimeni. Trăim într-o epocă unde libertatea de exprimare și capacitatea de inovare reprezintă rezerve importante de informație și inteligență umană pe care trebuie să le valorificăm la maximum, nu să le blocăm în mod arbitrar.

În final, reiterăm cererea de retragere a sprijinului pentru acest proiect de directivă. Datoria noastră ca aleși ai poporului, dar și în calitate de cetățeni europeni, este să tragem un semnal de alarmă pentru a opri aceste modificări, astfel încât interesele tuturor celor afectați de aceste noi reguli să fie protejate. Recunoaștem că legislația cu privire la copyright trebuie actualizată, astfel încât să poată sta la baza Pieței Unice Digitale. Cu toate acestea, măsurile propuse de directiva copyright nu rezolvă cu adevărat probleme reale identificate la nivelul Uniunii Europene și nu fac decât să creeze mai multe probleme într-o piață care ar trebui să se autoregleze constant, ceea ce va avea efecte adverse nescontate, cum ar fi cenzura, răspândirea de *fake news*, încălcarea drepturilor de autor ale creatorilor de conținut original, concomitent cu sugrumarea inovației și creativității pe Internet. Astfel, reforma copyright s-a îndepărtat de la scopul ei inițial și aduce atingere tocmai drepturilor pe care Uniunea Europeană pretinde să le protejeze.